

Bibberen in de broeken - een slechtvalkstory

Het Blankaartbekken stond helemaal blank, een immense water-vlakte van honderden hectaren, die naadloos overging in de Blankaartvijver. Hiermee deden de IJzerbroeken hun naam weer alle eer aan en vormden een supermagneet op overwinterende watervogels. Aan zo'n winterfenomeen konden wij niet weerstaan en op 23 januari trokken we er met zijn vieren, Ferdinand, Jo, Paul en ik, naartoe. Gewapend met telescopen en verrekijkers, maar vooral stevig ingeduffeld om de temperatuur, die flirtte met het vriespunt, de baas te kunnen.

In de Blankaart was enkel 'De Otter', de lage schuilhut in de zuidoosthoek van het reservaat, droogvoets bereikbaar. Maar daar begon een waar kijkfestijn waar een vogelaarshart warmer van wordt. Groepen ganzen op wat overbleef van het grasland en heel wat dobberende eendensoorten op de vijver. Een paar aandachtige buizerds zaten gebeiteld op de weidepaaltjes, waarnaast een stel actieve roodborsttapuiten heen en weer vloog tussen prikkeldraad en de ruigte daaronder. In de achtergrond bruine kiekendieven op jacht boven de oevers en jawel, een rode wouw om het af te maken. Ook wij raakten helemaal op dreef. Op naar meer?

De hoge kijktoren was geen optie: het pad erheen was kniediep overstroomd en op verschillende windluwe plaatsen bedekt met een dun ijslaagje. We wilden echt geen uitschuivers riskeren. Dus op naar de noordrand van het kasteelbos, waar nog wat hoger gelegen hooilanden begaanbaar leken. Verder weg allemaal water... maar met iets vreemd dat wapperde bij een weideafsluiting. De telescopen snel

opgesteld: een nog levende vogel worstelde tevergeefs om een gespietste vleugel uit de venijnige prikkeldraad los te wrikken. Alsjeblief zeg, het was een jonge slechtvalk! Geen flauw idee hoe lang die het daar al uithield, slechts enkele decimeters boven het ijskoude wateroppervlak. Het dier moest wel erg uitgeput zijn.

Een reddingsactie? Dat leek hopeeloos vanaf onze standplaats. Het zou ruim honderd meter waden worden door ijskoud water. We hadden evenmin zin in een ijsberendoop in een van de diepe sloten die onvoorspelbaar onder het oppervlak verborgen lagen. Bovendien zouden we, eens ter plaatse, niets zinvols kunnen doen zonder aangepaste handschoenen en knipgerief.

Een optie was de slechtvalk via een grote omweg, vanaf de andere zijde, proberen te benaderen, waardoor we slechts een paar tientallen meters waadvogel zouden moeten spelen. Met dit noodplan gingen we terug naar de auto, voor een ommetje langs Cien De Roo – Natuurpuntlid en al eeuwenlang vrijwilliger in de Blankaart – die in de buurt woont. Veel uitleg hoefden we niet te geven en we vonden vlot alle noodzakelijk gerief, inbegrepen een stevige doos, een forse metaaltang en plaklint om de vleugels zo nodig te immobiliseren.

Na wat pogingen vonden we een goede toegangsweg naar de plaats van het delict. Inderdaad een juveniele slechtvalk met verticale buikstrepen, die duidelijk uitgeput met

Het was een hele expeditie om tot bij dit draadslachtoffer te raken. Bovendien zat de prikkeldraad zodanig in haar polsgewricht vernesteld dat we niet meer konden doen dan de eindjes metaaldraad zo kort mogelijk knippen en de echte operatie overlaten aan de professionals.

de vrije vleugel in het water hing. Vanop het droge zagen we de bebloede polsgewrichten en poten. Ons hart kromp ineen. Dat deed het nog meer toen we na een eerste waadpoging mét laarzen op onze stappen moesten terugkeren. Te diep. Tja, daar stonden we dan, met ons vieren. Broekspijpen opgestroopt, kousen uit, blootvoets de frisse laarzen aan en het ruime sop in, om vlakbij poolshoogte te kunnen nemen. Dit werd meer dan een fris voetbadje toen het ijswater gulzig in onze laarzen stroomde en tot een stuk boven de knieën steeg. Maar gelukkig konden we onze slip droog houden.

Met de stevige klauwen vooruit bood de grote valk weerwerk, maar het lukte toch om die veilig bij beide loopbenen vast te grijpen. Voorzichtig de bebloede pols geïnspecteerd: die zat behoorlijk verstrengeld in de prikkeldraad en het was onbegonnen werk om die ter plaatse vrij te maken zonder bot, pezen of ander weefsel te beschadigen. Fernand, met de ijzeren tang in de hand, nam dan ook maar een obligaat voetbad en samen lukte het ons de vogel uit zijn benarde toestand los te knippen. Man, was dat een forse vogel! Te oordelen aan de grootte wellicht een wijffe (maar dat weten we dus niet zeker). Daarna waadden we heel omzichtig, een beetje als *'Berten Rodenbach met ne veugel in zien hand'*, weer naar vastere grond bij onze beide droge compagnons.

Eerst snel wat close-ups genomen, waarbij de blauwe schijn van het hoornvlies opviel. Normaal? Om geen onnodige extra verwondingen te riskeren, knipten we voorzichtig de te lange uiteinden van de

Bijna klaar voor transport naar het 'Opvangcentrum voor Vogels en Wilde Dieren' (VOC) van Oostende. Maar wat een forse vogel.

prikkeldraad weg langs weerszijden van de pols en omwikkelden we de beide vleugels met tape. Voor het transport stopten we de valk in een stevige kartonnen doos waarin ze zich verder koest hield.

Met het verkleumde maar fiere rescue-team weer naar Cien, die ondertussen het 'Opvangcentrum voor Vogels en Wilde Dieren' (VOC) van Oostende had weten te bereiken. Daar vonden ze snel iemand die de vogel seffens kon komen ophalen. Blij dat we die trip niet meer zelf moesten maken. We waren dringend aan een middaghap en een opwarmer toe, want het was al bijna 15.30 u.

Natuurlijk waren we zeer benieuwd of ons draadslachtoffer de rit en de eerste nacht had overleefd. We vernamen dat het laatste restje hardnekkige prikkeldraad uit het polsgewricht kon worden weggehaald zonder extra verwondingen.

Er waren geen essentiële pezen onherstelbaar gekwetst en de wonden konden gehecht worden. Voeding gebeurde voorlopig via een sonde. Verder werden geen neurologische afwijkingen vastgesteld. Alleen was er een ernstig vermoeden voor de besmettelijke vogelgriep, waarvan een van de symptomen die blauwe waas op de ogen is. Tot zolang moest de slechtvalk in quarantaine blijven om andere vogels en... mensen niet te besmetten. En, ik vergat het haast te melden: onze slechtvalk was ondertussen ook 'Smetje' gedoopt.

Het had veel voeten in de aarde en het kostte veel tijd, maar uiteindelijk bleken de voorzorgsmaatregelen heel terecht. De analyse van een weefselstaal in een gespecialiseerd labo bevestigde het vermoeden: positief voor vogelgriepvariant H5N8, die erg makkelijk naar andere dieren overspringt. Hierdoor moest ook een meer intensief oogonder-

'Smetje' werd op 23 mei, dag op dag 4 maanden na de bevrijding uit de prikkeldraad, weer vrijgelaten in de omgeving van 'De Blankaart'.

zoek door een (dieren)oogspecialist van UGent minstens 2 weken uitgesteld worden, tot het risico op overdracht was geweken.

Door de goede zorgen van de medewerkers van VOC Oostende

werd Smetje als enige bewoner in de grote vliegekooi losgelaten, nadat zij zich al een tijdlang weer vlot kon voeden met vaste prooien. Maar of zelfstandig jagen nog mogelijk zou zijn, een voorwaarde om weer vrijgelaten te kunnen worden, bleef

een open vraag. Het vermoeden bestond dat er wegens die blauwe waas, blijkbaar typisch voor roofvogels die vogelgriep hebben, gezichtsbeperking optrad. En dat zou wel eens de reden kunnen zijn dat zij in volle jachtvlucht die prikkeldraad te laat opmerkte.

Wanneer ik dit neerpen zijn we al vijf weken verder. Zopas werd in het VOC weer een draadslachtoffer binnengebracht, eentje dat werd gevonden in de buurt van waar wij de valk bevrijdden. Dit keer een onfortuinlijke ransuil die zich vastvloog, maar er gelukkig minder erg aan toe was. Het hoge waterpeil was ondertussen helemaal gezakt en ook de temperatuur was een stuk hoger. Deze ransuil vertoonde geen blauwe waas op de ogen: ze waren helder met die typisch oranje iris. Geen idee of het een met H5N8 besmet slachtoffer was. Indien wel, dan kon je dit zeker niet aan de ogen merken, wat bij valken en buizerds wel het geval is.

Bij vogelgriep duiken regelmatig nieuwe varianten op, waarbij is vastgesteld dat mutaties snel kunnen optreden, zeker in de intensieve pluimveehouderij. Wanneer die nieuwe varianten hoogpathogeen zijn, kan dan massale sterfte optreden. Vorige zomer is er veel te doen geweest rond de spectaculaire uitbraken van deze virusvariant, die in volle broedseizoen ware slachtpartijen aanrichtte bij koloniebroedende zeevogels als grote stern en jan-van-genten. Veel populaties zullen tientallen jaren nodig hebben om van die uitdunning te herstellen. Dit jaar krijgen de meeuwen- en slechtvalkpopulaties klappen.

Griepvirusvarianten worden benoemd naar de 2 eiwitten die op het oppervlak van het virus voorkomen, hemagglutinine (H) en neuraminidase (N). Van die eerste eiwitsoort zijn 16 types bekend, bij de laatste 9. De toevallige (her)combinatie van deze eiwittypes, zoals H1N1, dat in 1918

berucht werd als de Spaanse griep, kan een nieuwe virusvariant doen ontstaan die zowel laag- als hoogpathogeen kan zijn. Bepaalde varianten van vogelgriep kunnen ook overspringen naar zoogdieren en zelfs naar ons, zoals bij de uitbraak van de Aziatische griep in 1957 en bij de Hongkonggriep in 1968 het geval was. Dit noemen we zoönosen, infectieziekten die van dier op mens kunnen overgaan. COVID-19 heeft ons hier de voorbije jaren jammer genoeg al te vertrouwd mee gemaakt. Ook de ziekte van Lyme (via tekenbeten) en toxoplasmosis (o.a. via de uitwerpselen van katten) zijn zoönosen.

Dit betekent niet meteen dat we paniekvoetbal moeten spelen bij de vondst van een verzwakte vogel. Hanteer het voorzorgprincipe: vermijd aanraken met blote handen bij vermoeden van vogelgriep. Gebruik dus handschoenen. En aarzel niet om het dier seffens

naar een erkend opvangcentrum – West-Vlaanderen telt er twee, één in Beernem en één in Oostende – te brengen of desnoods te laten ophalen.

En hoe ging het nu verder met Smetje, hoor ik je denken? Eerst moest zij negatief testen, waarna dat oogonderzoek volgde om haar vaardigheid om zelfstandig te jagen in te schatten. Zoniet zou zij geen overlevingskansen in de natuur hebben en zou vrijlating een vroegtijdig doodvonnis betekenen. We spraken af met het opvangcentrum, dat tot dusver al schitterend werk leverde, om ons te verwittigen wanneer er toch een vrijlating in zou zitten. Daar zouden we graag bij zijn!

Eind mei, na een lange periode zonder nieuws van Smetje, kregen we bericht van het verzorgingsteam in Oostende dat D-day was aangebroken. Onze slechtvalk had precies 4 maand in het woonzorgcentrum

kunnen revalideren en was weer geschikt voor de vrijheid. De vrijlating werd in de vroege avond gepland, vlak bij de plek waar wij haar vonden. Als stille supporters op de achtergrond kruisten we de vingers. De slechtvalk aarzelde eerst om uit de kist te komen, maar na een zetje en even rondkijken, vloog zij met een sprong soepel op en won snel hoogte. En geloof het of niet, na een poosje kwam zij teruggevlogen en deed nog een ererondje, waarna zij uit het zicht verdween. Go!!!

We willen nog een absolute pluim geven aan het ganse team van VOC Oostende, dat alles uit de kast heeft gehaald om deze reddingsactie tot een goed einde te brengen. Dank je wel!!!

Piet Desmet

Foto's: Jo Seynaeve (reddingsactie)
& Marc Espeel (vrijlating).

INTELLIGENT WONEN

Groene Energie met Batterij

- Het maximale uit zonnepanelen**
Geniet maximaal van uw zonnepanelen en word minder afhankelijk van de stijgende elektriciteitsprijzen.
- Dynamische prijzen**
Speel in op dynamische prijzen door elektriciteit aan te kopen of te verkopen aan de beste prijzen.
- Verlaag stroompieken**
Verlaag de stroompieken om het capaciteitsstatief te beperken.
- Zelflerende algoritmes**
Laat zelflerende algoritmes jouw energiesysteem verbeteren door rekening te houden met jouw verbruikspatroon.
- Integreer weersvoorspellingen**
Optimaliseer jouw energiesysteem door de weersvoorspellingen te integreren.

INTELLIGENT WONEN
elektriciteitswerken
zonnepanelen
warmtepompen - ajrc
0475/34 67 37

INFO@INTELLIGENTWONEN.BE
WWW.INTELLIGENTWONEN.BE

(+32) 475 34 67 37 Bruggesteenweg 21
Gits-Hoogheide